

Gra terenowa

Kat Warszawy

Opis gry

Akcja Kutschera – udany zamach żołnierzy oddziału specjalnego Kedywu Komendy Głównej AK „Pegaz” na dowódcę SS i Policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa Franza Kutschere, dokonany 1 lutego 1944 w Alejach Ujazdowskich w Warszawie.

Harcerze będą nakładali mapę „Warszawy” na aktualną mapę lasu. W ten sposób wiedzę gdzie znajduje się jaki punkt.

Cele gry:

1. Zapoznanie harcerzy z akcją Kutschera

Cele uczestników:

1. Wcielenie się w uczestników zamachu podczas akcji Kutschera
2. Odtworzenie akcji Kutschera

Autor:

Jakub Kaczmarek HO, 12 DSH Horyzont, Hufiec ZHP Nowy Tomyśl

Opis gry:

Franz Kutscher

Austriak SS-Brigadeführer i Generalmajor policji objął stanowisko dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski – 25 września 1943. Podczas służby w Czechosłowacji, Jugosławii, Holandii i na terenie Związku Radzieckiego dał się poznać jako inicjator i organizator wielu pacyfikacji i mordów. Do Warszawy został przeniesiony rozkazem Heinricha Himmlera z Mohylewa.

W mieście i na terenie podległego mu dystryktu Kutschera wprowadził niespotykany wcześniej terror, którego celem było zastraszenie ludności cywilnej i sparaliżowanie działalności polskiego ruchu oporu. Na podstawie nowo wydanego rozporządzenia Hansa Franka z 2 października 1943 O zwalczaniu zamachów na niemieckie dzieło odbudowy w Generalnym Gubernatorstwie, za śmierć każdego Niemca lub akcję ruchu oporu rozstrzelowano w trybie doraźnym „odpowiednią liczbę Polaków”.

Punkt pierwszy

Źródło:

W listopadzie 1943 Kierownictwo Walki Podziemnej wydało na niemieckiego dygnitarza wyrok śmierci, umieszczając go jednocześnie na jednym z pierwszych miejsc celów akcji „Główki”. Wykonanie wyroku powierzono dowódcy Kedywu płk. Augustowi Fieldorfowi „Nilowi”.

Opis

Na pierwszym punkcie harcerz odnajduje kopię wydanego wyroku śmierci.

Tekst:

Dołączasz teraz do konspiracji... przede wszystkim musisz posiadać pseudonim, którym będziesz się posługiwać w trakcie naszej akcji.

Niestety nie wiemy zbyt wiele na temat Kutschera. Znamy tylko jego nazwisko, stopień wojskowy, wiemy, że jest człowiekiem stosunkowo młodym, i pracuje w siedzibie dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski mieszczącej się w willi Gawrońskich – przedwojennej siedzibie Poselstwa Holenderskiego – w Alejach Ujazdowskich 23

Twoje zadanie to identyfikacja generała Franza oraz ustalenie jego adresu zamieszkania.

Podpowiedź:

Zacznij więc od obserwacji siedziby dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski.

Punkt drugi

Siedziba Dowódcy SS i Policji na dystrykt warszawski.

Opis

Harcerz poznaje postać Aleksandra Kunickiego, który mówi mu o swoich obserwacjach.

Tekst

Dobrze że już jesteś. Jestem Aleksander Kunicki, mówią na mnie „Rayski”. Obserwuję Franza już od 27 grudnia.

Swoją obserwację siedziby rozpocząłem właśnie tutaj, czyli z przystanku tramwajowego przy skrzyżowaniu Alej Ujazdowskich i ulicy Piusa XI (obecnie ulica Piękna), zaraz po 8 rano, ponieważ to właśnie pomiędzy 8 a 9 rano większość funkcjonariuszy SS rozpoczyna swoją pracę. Zauważyłem że generał jeździ czarno stalowym Oplem Admiralem o numerach rejestracyjnych SS-20795. Udało mi się ustalić że auto wyjeżdża z alei Róż, dlatego przenieśliśmy swój punkt obserwacyjny. Finalnie udało mi się ustalić że oficera mieszka w narożnej kamienicy Mikołaja Szelechowa (nr 2). Przed budynkiem pełni straż umundurowany wartownik z pistoletem maszynowym.

Przełącz proszę te informacje do dowódcy „Agatu” Adamowi Borysowi, ps. „Pług”.

Materiały:

1. Zdjęcie Opel Admiral
2. Zdjęcie kamienicy

Punkt trzeci

Dowódca "Agat", Adam Borys

Informacje na temat Agat

Późną wiosną 1943 kpt. Adam Borys „Pług”, cichociemny, otrzymał rozkaz zorganizowania oddziału dywersyjnego. Zwrócił się do kierownictwa Szarych Szeregów z prośbą o przekazanie mu do dyspozycji 75 harcerzy. Ostatecznie jednostkę utworzono 1 sierpnia 1943. W wyniku reorganizacji Grup Szturmowych Szarych Szeregów oddział przejął zadania Organizacji Specjalnych Akcji Bojowych, czyli przede wszystkim wykonywanie wyroków śmierci wydanych przez Polskie Państwo Podziemne na głównych zbrodniarzy hitlerowskich.

Fabula gry:

Dziękuję Tobie za informacje, które mi dostarczyłeś. W takim razie nie będziemy dłużej czekać. Mam dla Ciebie rozkaz wykonania wyroku śmierci, dostarcz go proszę do dowódcy I plutonu Agatu – Bronisława Pietraszewicza „Lot”, on przekaze Tobie szczegółowy plan akcji.

Materiały:

1. Rozkaz wykonania wyroku.

Punkt czwarty

Dowódca I plutonu Agatu Bronisław Pietraszewicz „Lot”

Tutaj harcerze poznają wszystkie szczegóły dotyczące akcji. Następnie będą musieli udać się do mieszkania, skąd pobiorą broń.

Szczegóły akcji:

- Generał wraca do domu bardzo nieregularnie, dlatego akcję przeprowadzimy w godzinach porannych
- Na wykonanie ataku mamy zaledwie kilka sekund
- Nie możemy przeprowadzić ataku pod domem Kutschery
- Samochód z generałem musiał być zatem zatrzymany i zablokowany jeszcze na jezdni Alej Ujazdowskich, zanim wjedzie za ogrodzenie siedziby Dowództwa SS.
- Grupa będzie liczyć 12 osób,
- Sygnalizacją zajmą się „Hanka” „Kama” i „Dewajtis”
- Odskok po akcji odbędzie się ulicą Chopina
- Sott i Issajewicz będą czekać w swoich autach zaparkowanych na ul. Chopina, a na odgłos pierwszych strzałów pojadą na wstecznym biegu do Alej Ujazdowskich
- Punkt zbiórki, pobrania broni i wymarszu: mieszkanie Marii Pisarek przy ul. Mokotowskiej 59/31.

Zadanie:

Dostarcz szczegóły akcji mieszkania Marii Pisarek, przy ul. Mokotowskiej 59, m.31

Punkt piąty

Mieszkanie Marii Pisarek.

Tutaj harcerz pozna cały zespół, który będzie brać udział w akcji.

- Bronisław Pietraszewicz „Lot” – dowódca i pierwszy wykonawca wyroku

- Stanisław Huskowski „Ali” – zastępca dowódcy i ubezpieczenie
- Zdzisław Poradzki „Kruszynka” – drugi wykonawca
- Michał Issajewicz „Miś” – kierowca wozu Adler-Trumpf-Junior i trzeci wykonawca
- Marian Senger „Cichy” – ubezpieczenie
- Zbigniew Gęsicki „Juno” – ubezpieczenie
- Henryk Humięcki „Olbrzym” („Olbrzymek”) – ubezpieczenie
- Bronisław Hellwig „Bruno” – kierowca wozu Opel Kapitan
- Kazimierz Sott „Sokół” – kierowca wozu Mercedes 170 V
- Maria Stypułkowska-Chojecka „Kama” – sygnalizacja
- Elżbieta Dziębowska „Dewajtis” – sygnalizacja (najmłodsza uczestniczka akcji – 14 lat)
- Anna Szarzyńska-Rewska „Hanka” – sygnalizacja

Punkt szósty

Akcja

Tutaj harcerz zapoznaje się z opisem przeprowadzenia akcji, czyli właściwy punkt gry.

Nagranie IPN: <https://www.youtube.com/watch?v=3zNtSN293dY>

Na koniec formularz online z pytaniami dot. Akcji

Na określonym obszarze znajdować się będzie 12 punktów – tyle ile osób, a przy każdym punkcie koperta z numerem, w kopercie będzie opis akcji. Koperty należy czytać zgodnie z kolejnością.

Kama – znajduje się po wschodniej stronie Alej Ujazdowskich naprzeciwko wylotu alei Róż, jest godzina 9:06, Franz wychodzi z kamienicy, wtedy Kama przewiesza na prawą rękę jasną pelerynę, gdy auto rusza, Kama przechodzi na drugą stronę jezdni.

Dewajtis stoi na wysokości ul. Chopina, gdy otrzyma sygnał od Kamy, podchodzi na skraj chodnika, a z teczki wyciąga białą torbę kapeluszną, a następnie ma przejść na drugą stronę ulicy.

Hanka, stoi na przystanku przy skrzyżowaniu Alej Ujazdowskich i ulicy Piusa XI (ul. Piękna), gdy otrzyma sygnał od Dewajtis przekazuje sygnał do Lota.

Lot – ostatecznie sygnał trafi do Lota – ten był widoczny przez wszystkich uczestników akcji. Zdejmując kapelusz z głowy, dał wszystkim znak do rozpoczęcia akcji.

Miś – siedzi za kierownicą Adlera, na ulicy Piusa XI na wysokości pałacu Rembielińskiego, po rozpoczęciu akcji, powoli rusza z miejsca, skręca w lewo, w Aleje Ujazdowskie – na tej drodze widzi z zbliżającą się limuzynę z Kutschera.

W tym samym kierunku ruszyli „Ali”, „Kruszynka”, „Juno”, „Olbrzym” i „Cichy”, którzy czekali po przeciwnej stronie skrzyżowania Alej Ujazdowskich i Piusa XI przy przystanku tramwajowym.

„Miś”, jadący początkowo prawym pasem, po chwili zjeżdża na środek ulicy tak, aby nie przepuścić nadjeżdżającej z naprzeciwka limuzyny ani z lewej, ani z prawej strony. Widząc jednak, że niemieckie auto nie zwalnia, zjechał na lewy pas. W tym momencie kierowca Kutschery włączył żółty reflektor używany przez niemieckich dygnitarzy – co oznaczało

żądanie ustąpienia przejazdu – i zaczął powoli hamować. Podobnie uczynił Polak, i oba auta zatrzymały się. Po chwili Niemiec ruszył, usiłując ominąć przeszkodę, jednak „Miś” błyskawicznie zajechał mu drogę. Samochód Kutschery został zablokowany.

Do niemieckiego auta podbiegł najpierw „Lot”, a za nim „Kruszynka”. Polski dowódca jako pierwszy z odległości jednego metra otworzył ogień do Kutschery oddając serię ze stena w opuszczone szyby boczne. Jak się okazało, tego dnia generałowi nie towarzyszył adiutant. Członkowie ubezpieczenia pobiegli na swoje stanowiska, „Juno” strzelił w biegu do wartownika pełniącego straż przed siedzibą Dowództwa SS i Policji

Na odgłos rozpoczętej walki stojące na ulicy Chopina samochody kierowane przez „Sokoła” i „Bruna” podjechały tyłem aż do skrzyżowania z Alejami Ujazdowskimi. „Olbrzym”, „Cichy” i „Juno”, ustawieni plecami do parku Ujazdowskiego pomiędzy ulicami Piusa XI i Chopina, ostrzeliwali budynek Dowództwa SS, którego ochrona otworzyła silny ogień. Według planu powinien być ich wspierać „Ali”, jednak nie mógł on otworzyć teczek z granatami i wycofał się do samochodu „Bruna”

„Kruszynka” przebiegł dookoła niemieckiego samochodu i oddał w Kutschere serię z automatu. Dołączył do niego „Miś”, który wyskoczył ze swego auta. Widząc, że niemiecki generał jeszcze się porusza, „Miś” oddał do niego kilka strzałów. Wspólnie wyciągnęli z samochodu ciężko rannego Kutschere. Zaczęli przetrząsać kieszenie generała w poszukiwaniu jego dokumentów, których dostarczenie dowództwu – co było częstą praktyką w tego rodzaju akcjach – stanowiło wymagane potwierdzenie wykonania zadania. Dokumentów nie udało się jednak odnaleźć, wobec czego żołnierze „Pegaza” zabrali tylko pistolet i teczkę Kutschery.

„Olbrzym” zabił jednego z dwóch żołnierzy Wehrmachtu, którzy znaleźli się w miejscu akcji, jednak prowadzony z kilku punktów naraz niemiecki ostrzał nasilał się i był coraz celniejszy. Jako pierwszy ranny w brzuch został „Lot”. Polski dowódca ostatecznie zaczął wycofywać się do samochodu „Sokoła”, jednak nie był już w stanie powiadomić wszystkich, że akcja jest zakończona. W momencie odskoku Niemcy ranili także „Misia” (w głowę), a następnie „Cichego” (w brzuch) i „Olbrzyma” (w klatkę piersiową).

Dzięki skutecznym działaniom ubezpieczenia, wszystkim żołnierzom „Pegaza” udało się zająć miejsca w samochodach. Atak trwał 1 minutę i 40 sekund. Odjeżdżające ulicą Chopina samochody Niemcy ostrzeliwali jeszcze z ręcznej broni maszynowej z rogu ulic Chopina i Alej Ujazdowskich.

Auto prowadzone przez „Bruna”, z „Kruszynką” i „Alim”, pojechało z Mokotowskiej na Krochmalną (gdzie oddano broń), a stamtąd do Nowego Zjazdu. Auto „Sokoła” z czterema rannymi: „Lotem”, „Olbrzymem”, „Cichym” i „Misiem” oraz „Juno” jako ubezpieczenie pojechało w kierunku placu Bankowego, gdzie zgodnie z planem pod kawiarnią „Melodia” przy ul. Rymarskiej 12 czekał już na nich Zbigniew Dworak „Dr Maks”

Aleje Ujazdowskich i ulicy Piusa XI

Materiały:

- Mapa akcji
-